

Telefon 99353535 E-mail kultur@dnmh.dk
Adresse Langagervej 1, 9220 Aalborg Øst

Eva Bonnier: "Magdalene"
fra 1887.

Mangfoldig kunst i en pandemi

UDSTILLING

"Englens kys"

★★★★★

Udstillingens barske titel er hentet fra digtet "Det døende barn" fra 1827 af H.C. Andersen og lyder ikke som en publikumsmagnets titel, men det bør den blive og gør det sikkert også.

For hvor tit kan vi se værker af Edvard Munch, Anna Ancher, Michael Ancher, Vilhelm Hammershøi, Christian Krohg, Ejnar Nielsen, Harald Slott-Møller, Jenny Nyström, Frits Thaulow, Bertha Wegmann og mange flere. Og uden at forklejne de andre er det Edvard Munch, der rammer en lige i sjælen med de fire værker, han er repræsenteret med.

Men først, for vi kommer ikke uden om det: Sygdom, epidemier og død og ødelæggelse lyder nutidigt, men handler ikke om smitteprocent og alt det, der relaterer sig til det, vi går igennem nu. Her er mere på spil. Her får vi indblik i nogle af de følelser, der rører os nu, men som går på tværs af tid og sted.

Det er et universelt perspektiv. Og engang endnu mere et livsvilkår end det vi kender til. Børn døde, og vi ser dem skildret her gennem fire rum med hver deres overskrift. Sund og rask, Smitte, Syg, Liv/Død. Ikke de mest livsbekræftende titler, men alligevel nænsomme og håbgivende midt i al brystsygen og de blege små ansigter.

En gang var det et vilkår for alle, også i Norden. Børnene var i 1800-tallet en gruppe, man fik øje på også i kunsten og litteraturen, herunder H.C. Andersen. Børnene var det uspolerede og selve fremtiden, og blev barnet truet, var fremtiden det også.

Børnene skulle sikre fremtiden gennem arbejde og frugtbarhed, som når Harald Slott-Møllers "Forår", 1896, viser os en pige, som var hun selve foråret, hvor pilens gæslinger er bristefærdige, og stæren synger, men hun sidder der på kanten af det hele, med tomme hænder i det skød, der engang gerne skulle bringe

Syge piger var i 1800-tallet et motiv for mange kunstnere i Norden. Her er det Jenny Nyströms: "Rekonvalescenten" fra 1884.

Michael Anchers "En syg ung pige" fra 1883. Det er med på udstillingen i tre udgaver, men symbolerne om det ufrugtbare og brudte ses i værkerne med fine blomster på sengebordet, hvor flere har tabt et par af kronbladene. Forgængeligheden alt for tidligt står symbolsk frem.

fremtiden frem.

Også symbolerne om det ufrugtbare og brudte ses i de fleste af værkerne, med fine blomster på sengebordet, hvor flere har tabt et par af kronbladene, forgængeligheden al for tidligt står symbolsk frem, som i Christian Krohgs hovedværk, "Syg pige" 1881, og "Syg dreng" 1889.

På de fleste sengebord er der også medicinglas.

På Munchs "Det syge barn", 1925, som er et genet mindte fra malerens storesøster Sophies sygdom og død, står et glas med vand, er det halvt tomt eller halvt fyldt.

Man får et sug i maven foran det værk. Den sitrende spinkle streg i hans værker

og de vilde farver viser os skrøbeligheden helt tæt på.

Det er de syge piger, der ses, om end et par drenge har fået lov at komme med. Og udover Krohgs nævnte er der et meget fint et af Viggo Johansen, "Lille dreng, der ligger i sengen", 1875, som kigger lige ud på beskueren med et bønfoldende blik, som så drengen på os fra hinsiden.

Udstillingens mange forskellige værker favner grænserne mellem rask og syg, liv og død, samvær og isolation, livet udenfor og indenfor. Den syge pige dukkede op i periodens kunst og delte vandene i samtiden: Nogle anmeldere kaldte motivet nedtrykkende, mens andre hyldede det for at være genialt i dets styrke og uforglemmelighed.

Kunstnerne selv dyrkede motivet med en fascination af de følelser, det kunne vække hos beskuerne: lige fra forundring, identifikation og fascination til væmmelse, medfølelse, forargelse og social indignation.

Hele den visuelle opsætning er delt op i farvede rum, fra støvet grøn til ligbleg og dødsort, med vinduer med florlette gardiner for, så man føler sig i sygeværkset, og dertil kommer en lydside, hvor besøgende kan dykke dybere ned i udstillingens værker og i periodens forhold til sundhed, sygdom, frisk luft og kroppe.

Og hvorfor er det så, at Munchs værker rykker mest? Jo, fordi de skildrer mere end en epoke, de er så universelle, og de har en urdybde i sig, som rykker i ens egne rødder. Til hver en tid.

Skal man være firkantet, kan man sige, at selv om de andre er dygtige og kan deres kram og får vist os vigtige mellem menneskelige følelser, så er Munchs værker ikke kun viste følelser, de er følelserne.

Disse mange piger på de hvide puder, som oftest er firkantede og trækker på en katolsk tradition om glorien, der var firkanten på en endnu ikke død helgen, og det sidste værk i udstillingen, er der også om ikke en helgenkåring, så dog en lille pige, der nu er en engel.

Anna Anchers billede: "En vaccination" fra 1899 er som et klip fra dagens tv-avis, men det handler ikke om smitteprocent og alt det, der relaterer sig til det, vi går igennem nu. Her er mere på spil.

Som i værket af skagensmaleren Lauritz Tuxen "Sara in memoriam" fra 1896. På fransk står der "Græd ikke lille mor" for nu lider barnet ikke mere og er lykkelig på Edens enge med de andre små engle.

Og de to trælåger til det lille værk kan lukkes, så pigen enten er væk eller ses. Det

kan virke sødladent, men man er en sten, om ikke man kniber en tåre.

Udstillingen bygger på Mette Bøgh Jensens forskningsprojekt "Syge piger som motiv i nordisk billedkunst fra 1850-1900", en post doc. under Aarhus Universitet.

Den viser, at forskning

Tjenestepigen Kristin i skikkelse af skuespilleren Linnea Voss.

Tryllesuppe til midsommernat

TEATER

August Strindberg: "Frøken Julie".

★★★★☆

Tjenestepigen Kristin er i fuldt vigør med forberedelserne til den svenske midsommernat. Hun laver mad til sin forlovede, tjeneren Jean, samtidig med "tryllesuppe" til midsommernatten. En tryllesuppe, som ikke skal fortrylle midsommerdansen, men borttrylle de uønskede følger af nattens gøgleri.

Allerede fra start aner vi, at det grevelige setup trues af bastarder. Scenografisk er vi placeret ved det udtryksfulde, hvidmalede køkkeninventar med masser af svensk herregårdstemning, og selv om Kristin i grunden er en birolle, erobrer hun i Christoffer Berdals imponerende iscenesættelse en central placering i Strindbergs livsfarlige dans med nattens trylleri mellem grevedatteren Julie og proletartjeneren Jean.

Kristin skal straks fremhæves for den melankolske, men robuste følelsesstyrke, hun tilfører opsætningen. Meget fint formidlet af Linnea Voss.

Den svulmende buket på en fotostat i baggrunden underbygger midsommernats-atmosfæren, og når Julie arriverer med sin lidt tøsede kostumering med Pan-paryk, får vi leveret et flot anslag, inden opsætningen sætter ind med sit mest overrumplende bud på en nutidig fortolkning af Strind-

De to skuespillere Maria Cordsen og Albert Stein Ankerstjerne skifter køn og spiller i sidste halvdel af opsætningen hinandens roller.

bergs bundsolide klassiker om kærlighed i et klassesamfund.

De to skuespillere skifter køn og spiller i sidste halvdel af opsætningen - efter det blomstersmykkede samleje, der er scenisk flot realiseret - hinandens roller. Et virkemiddel, der ikke er ukendt i nutidige opsætninger, men som netop hos Strindberg får en overvældende virkning.

Maria Cordsen som Julie og Jean og Albert Stein Ankerstjerne som Jean og Julie forløser medrivende et stort, dynamisk register af problematikker mellem kønnene, som virker fuldstændig nutidigt trods stykkets udgangspunkt i slutningen af 1800-tallet.

Hvilke kvindefigurer trænger sig ikke på i denne periodes menneskeskildringer. Ibsen og Nora står selvfølgelig-

lig centralt, men tænk også på Marie Grubbe, Kathinka Bai og mange flere.

Det er en af opsætningens mange fortjenester, at kønsombytningen sætter mange dialoger i gang både med samtid og nutid.

Der er et strejf af naturbørn over Julie og Jean. Som Bonnie og Clyde drømmer de om at flygte sammen, og i en meget rørende dialog forsøger Julie/Jean at inddrage Kristin i denne fantasi.

Her får de læst og påskrevet, og Kristin giver med grundlag i sin tro en overraskende vinkel på den kristne fortælling om Johannes Døberens halshugning. En dyster pointering af rageknivens rolle i slutningen.

Men selv om forestillingens salgsmateriale taler om "gys", er det nu en betegnelse, som rammer ved siden af. "Begær" dækker bedre.

"Mens damerne diskuterer, går jeg ind og barberer mig", erklærer Jean/Julie. Men blod i stride strømme bliver vi forskånet for.

Otto Pretzmann
kultur@dnmh.dk

■ August Strindberg: "Frøken Julie".

Instruktion: Christoffer Berdal.
Scenografi: Marianne Nilsson.
Lysdesign: Marcus Philippe Gustafsson.
Lyddesign: Kasper Neergård.
Vendsyssel Teater frem til 29. maj.

"I Det syge barn fandt jeg mig nye veje – det var et gennembrud i min kunst. Det meste af hvad jeg senere har lavet fik sin fødsel i dette billede."

Notat fra Edvard Munch, 1928-29, Munchmuseet, Oslo

Munchs værker rykker mest, fordi de er så universelle, og de har en urdybde i sig, som rykker i ens egne rødder. Til hver en tid.

bringer os nye steder hen, og at tidligere tiders kunst stadig kan sige os noget i dag. Også derfor er udstillingen en af årets "must see", for den sætter tanker i gang om livets skrøbelighed, dets forgængelighed og er et smukt

Memento Mori til os midt i en pandemi.

Troels Laursen
kultur@dnmh.dk

■ Udstillingen "Englens Kys"

Skagens Museum
Indtil 5. september

Linnea Voss som Kirstin, Maria Cordsen som frøken Julie (og Jean) og Albert Stein Ankerstjerne som Jean (og frøken Julie).

Foto: Tao Lytzen